

Studiestyresak: **18/3**

Møte: 14. februar 2018

Saksnr.: 2018/2373

BEHANDLING AV INNPASSINGSSAKER - DRØFTINGSSAK

Studieseksjonen legger frem to notater til drøfting som omhandler faglig vurdering og saksbehandling i innpassingssaker:

- Notat 1 – Innpassing, overlapp og studiepoengreduksjon (side 2)
- Notat 2 – Innpassing av emner fra fagfelt som hører til andre institutt (side 3 -6)

Innpassingssaker behandles på institutt- eller programstyrenivå fordi det først og fremst handler om faglige spørsmål som programstyrene har ansvaret for. For å sikre likebehandling av studentene og en smidig, ubyråkratisk og faglig god saksbehandling er det viktig å drøfte noen grunnleggende prinsipper og sørge for en felles forståelse av vurdering og rutinene for innpassingssaker.

Generelt om faglig og administrativ behandling av innpassing

En student som har tatt utdanning ved et annet lærested i Norge eller i utlandet kan få godskrevet oppnådde studiepoeng ved UiB. Studenten kan søke om innpassing av den eksterne utdanningen til sitt studieprogram og dermed om fritak for ett eller flere emner i utdanningsplanen. Dette innebærer at det faglige innholdet i den eksterne utdanningen sammenlignes med det faglige innholdet i studiet studenten skal ta ved UiB.

Dersom hele eller deler av den eksterne utdanningen ikke har blitt vurdert før må det en faglig vurdering til. Det faglige innholdet i utdanningen må vurderes opp imot enkeltemner i graden til studenten som søker om innpassing.

Faglig vurdering foretas av programstyre eller emneansvarlig. Dette innebærer vurdering av faglig kvalitet og ekvivalens med særlig vekt på læringsmål og læringsutbytte. Studenten kan få fritak for et emne i graden når den eksterne utdanningen har fullstendig eller vesentlig faglig overlapp eller når den eksterne utdanningen bidrar til å oppfylle læringsmål og læringsutbytte for studieprogrammet selv om den ikke har sammenfallende pensum eller faglig innhold.

Et innpassingsvedtak kan gjøres rent administrativt når det foreligger en tidligere faglig vurdering av samme utdanning eller når godkjenningen ikke krever faglig vurdering, for eksempel når det eksterne emnet inngår i den valgfrie delen av graden.

Hjemmel

Godkjenning og innpassing av ekstern utdanning er regulert i Universitets- og høyskoleloven:

§ 3-5. Godskriving og faglig godkjenning

(1) Universiteter og høyskoler [...] skal godskrive beståtte emner, fag, eksamener eller prøver fra andre universiteter og høyskoler [...] med samme antall studiepoeng i den utstrekning de oppfyller de faglige krav for en bestemt eksamen, grad eller utdanning ved institusjonen. Vedkommende institusjon skal påse at det ikke gis dobbel uttelling for samme faginnhold innenfor samme grad.

I forskriften til Universitetet i Bergen står det følgende:

§ 3.3 Innpassing, fritak og godkjenning

(6) Studenter som består emner og/eller fagenheter som faglig dekker hverandre helt eller delvis, får redusert antall studiepoeng for de aktuelle emnene. Vedkommende fakultet gjør vedtak om slik reduksjon.

(8) Fakultetet kan i studieplan eller utfyllende regler gi bestemmelser om innpassing, fritak og godkjenning for bestemte grader, studieprogram, eller emner ved fakultetet.

Bergen 7. februar
MN/INSO

P:\studie\Styre-utvalg-dialogsamtaler\Studiestyret\2018\14.2.18\Sak_18_3_Behandling av innpassingssaker.docx

NOTAT 1 – INNPASSING, OVERLAPP OG STUDIEPOENGREDUKSJON

Resultatet av en innpassing vil vise i hvilken grad en eksternt emne kan vurderes som ekvivalent med et emne i studentens utdanningsplan. Er det tilstrekkelig grad av ekvivalens, vil studenten få fritak fra det aktuelle emnet i planen. I tilfeller hvor det eksterne emnet overlapper bare delvis med et internt emne, skal det i prinsipp gis reduksjon i antall studiepoeng dersom studenten avlegger eksamen i dette emne. Reduksjonen hindrer at studenten får dobbel uttelling i en grad for studier med samme faglige innhold, jf. § 3-5 første ledd i universitets- og høyskoleloven. I praksis vil det innebære at antallet godkjente studiepoeng for den eksterne utdanningen reduseres.

Graden av overlapp kan være veldig forskjellig. Ser man rent matematisk på det vil det kanskje være riktig å si at et eksternt emne med 10 studiepoeng fra f.eks. UiO har 15 % overlapp med et emne studenten har tatt ved UiB, men praktisk sett vil enhver overlapp og studiepoengreduksjon, uansett om den settes til 1, 2 eller 7 studiepoeng utløse akkurat samme behov for å ta et ekstra 10 studiepoeng emne for å fullføre volumkravet på 180 studiepoeng i en bachelorgrad.

Det virker urimelig at en liten overlapp utløser behov for 10 nye studiepoeng uansett og det kan føre til unødvendig forsinkelse i studieprogresjonen. Hovedintensjonen ved all innpassing og godkjenning av eksterne emner i våre grader må være at studenten oppnår det samlede læringsutbytte for graden.

Studieseksjonen foreslår derfor en felles praksis på tvers av instituttene med en mer pragmatisk og romslig tilnærming ved begrenset overlapp mellom emner. Man bør være restriktiv med å ha noen form for studiepoengreduksjon dersom graden av overlapp er begrenset. Under forutsetning av at det forventete læringsutbytte blir oppnådd bør emneoverlapp på mindre enn 50 % ikke føre til studiepoengreduksjon. Når det handler om større overlapp, så er fritak for emnet eller i noen tilfeller en reduksjon på 5 studiepoeng en bedre løsning, som er lettere å kompensere i våre utdanningsplaner.

Ingrid Solhøy, studieseksjonen MN-fakultetet
10. januar 2018

NOTAT 2 - INNPASSING AV EMNER FRA FAGFELT SOM HØRER TIL ANDRE INSTITUTT

BAKGRUNN

Alle bachelorprogram har emner fra andre fagfelt i studieplanen, som regel som verktøy-, hjelpe- eller bredde-emner. Alle bachelorprogram ved MN har for eksempel MAT101/MAT111 obligatorisk i planen. Studenter som har høyere utdanning fra andre læresteder eller fra delstudier i utlandet søker om innpassing av eksterne emner i sin bachelorgrad ved UiB. I alle år har det vært en selvfølge at instituttene hjelper hverandre når det gjelder innpassing av fagfremmede emner og vurdering av faglig overlapp som kan gi studiepoengreduksjon eller fritak for emner i planen.

Det som før har vært få innpassingssaker på tvers av fag og dermed en overkommelig administrativ og faglig jobb, har de siste årene økt betraktelig. Antall bachelorstudenter har økt og det er mye mer vanlig å ta utdanning ved flere institusjonen både i Norge og i utlandet, og dermed har antall innpassingssaker også økt. Kravene i bachelorgradene har gradvis blitt strengere og tydeligere definert gjennom mål og læringsutbytte i graden. Alt dette har økt belastningen for saksbehandlere for innpassingssaker, spesielt dem som skal hjelpe andre institutter med vurdering av emner som er «fagfremmede» i deres studieprogram.

Med bakgrunn i dette har vi sett et behov for en avklaring av prinsipper, mål og mening med innpassing av eksterne emner. Tanken med dette notatet er å øke forståelsen for disse prinsippene, å avlaste studieadministrasjonen og programstyrene, og å forenkle saksgangen. Samtidig skal studenten som søker om innpassing få en god og faglig fundert innpassing av eksterne emner for å fylle kravene og læringsutbyttet i bachelorgraden.

Første delen av notatet tar for seg prinsipielle spørsmål rundt innpassing og fritak for obligatoriske emner og krav. I andre delen av notatet gir vi noen eksempler som kan belyse problemstillingen.

Marianne Jensen, Matematisk institutt

Ingrid Solhøy, studieseksjonen MN-fakultetet

10. januar 2018

DEL 1

MÅL, INNHOLD OG LÆRINGSUTBYTTE I STUDIEPROGRAM

Et studieprogram blir beskrevet gjennom mål, innhold og læringsutbytte i studieplanen. Det er dette som definerer hvilke emner programstyret velger å legge inn i programmet; hva skal være obligatorisk, hva skal være styrte valg, hvor mye skal være helt valgfritt. Hvilke emner programstyret setter opp som obligatorisk eller som styrte valg i programmet, tar utgangspunkt i at en student tar alle emner på UiB. Programstyret har valgt bestemte emner inn i programmet for å gi studenten et samlet tilbud som er beskrevet under «Mål og innhold» i programbeskrivelsen og som skal bidra til at studenten oppnår det læringsutbyttet som er forventet. Et emne har i tillegg til eget mål og innhold, også en viss hensikt i programstrukturen og studieprogresjonen. Et emne er ikke nødvendigvis bare et mål i seg selv.

For å få tildelt en bachelor- eller mastergrad må kandidaten oppfylle læringsutbyttet i studieplanen samlet sett. Det er mindre viktig om kandidaten har avlagt nøyaktig de emnene med bestemt emnekode som er ført opp som obligatorisk i planen. Dette har betydning for hvordan man tenker om innpassing.

GRUNNLEGGENDE PRINSIPPER FOR INNPASSING AV EKSTERNE EMNER

Mange studenter har ekstern utdanning de ønsker å bruke hele eller deler av inn i en grad, enten fra tidligere utdanning eller fra utveksling. Studenten søker om innpassing av eksterne emner enten som erstatning for obligatoriske emner eller som erstatning for valgfrie studiepoeng.

Programstyret har ansvaret for å faglig vurdere om eksterne emner kan inngå i en grad og erstatte obligatoriske emner i graden, og om det forventede læringsutbyttet oppnås på denne måten.

Som regel er det studieadministrasjonen som behandler innpassingssakene og som har fått delegert oppgaven fra programstyret med å formulere et innpassingssvar til studenten. I saker hvor studieadministrasjonen ikke har tilstrekkelig med erfaring eller faglig kompetanse til å gjøre innpassingsvurderingen, må programstyret vurdere og avgjøre saken.

Ved innpassing er det to spørsmål som er sentrale:

1. *Når det gjelder UiB sine emner i graden:*

Hva er grunnen til at man har valgt å legge inn et gitt emne i et program, enten som obligatorisk eller styrt valg? Hvilke spesielle eller generelle kunnskaper og ferdigheter er det emnet skal bidra til for det samlede læringsutbyttet for programmet?

2. *Når det gjelder den eksterne utdanningen som skal innpasses:*

Har studenten tatt ett eller flere eksterne emner som kan erstatte et UiB-emne, fordi det eksterne emne i like stor grad bidrar til å oppnå læringsutbyttet i graden?

Det er programstyret som har laget studieplanen og som vet svaret på det første spørsmålet. Programstyret har vurdert på hvilken måte et gitt emne bidrar til læringsutbyttet i graden, selv om det handler om et «fagfremmed» emne i graden. Hvis programstyret kan vurdere at et matematikkemne på UiB bør inngå i deres program, må de også kunne vurdere lignende eksterne emner.

Fritak for et UiB-emne kan gis av ulike faglige grunner:

- Fordi emneinnhold i det eksterne emnet er i veldig stor grad det samme som i UiB-emnet
- Fordi det kun kreves generell innføring i faget, ikke alle tema trenger å være dekket
- Fordi studenten lærer ferdighetene som kreves i læringsutbyttet, selv om innhold/tema i det eksterne emne er et annet.

F.eks. et emne hvor man lærer en bestemt analysemetode, men det ikke er viktig hva man analyserer med denne metoden i et gitt emne.

Det er det forventede læringsutbytte som bestemmer på hvilket grunnlag et eksternt emne gir fritak for et UiB-emne. Ved innpassing av emner som tilhører et annet fagfelt, er det derfor likevel programstyret selv som må avgjøre en innpassingssak, ikke instituttet som forvalter fagfeltet på UiB. Sistnevnte institutt vet lite om begrunnelsen på hvorfor et emnet er valgt som obligatorisk hjelpe- eller bredde-emne i et annet program.

FAGLIG HJELP VED INNPASSING AV «FAGFREMMEDE» EMNER

Hva kan instituttene bidra med i forbindelse med spørsmål som dukker opp når noen søker innpassing av «fagfremmede» emner:

- **Kan det gis fritak for et emne?**

Dette må i prinsipp og i de fleste tilfeller programeier/programstyre avgjøre, selv om det gjelder et «fagfremmed» emne.

- **Har studenten med sin eksterne utdanning nok forkunnskaper for å ta et mervideregående «fagfremmed» emne?**

Her kan instituttene bidra med vurdering av det faglige grunnlaget som er påkrevd som

forkunnskap for å ta et gitt emne. Har for eksempel studenten tilstrekkelig matematikk-kunnskaper fra ekstern utdanning for å ta MAT212 i bachelorgraden i geovitenskap, retning geofysikk med matematisk fordypning?

- **Vurdere emneoverlapp/studiepoengreduksjon for emner som studenten ennå ikke har tatt?**

Helt eller delvis emneoverlapp som medfører studiepoengreduksjon bør vurderes for emner som inngår som obligatorisk i bachelorgraden, uavhengig av om studenten allerede har tatt emnet eller ikke. Det bør også vurderes for valgfrie emner som studenten har satt opp i utdanningsplanen.

Emneoverlapp som kan oppstå med andre UiB-emner som studenten ikke har satt opp i planen sin, er det heller ikke nødvendig å vurdere, for å spare seg for unødvendig saksbehandling.

Et institutt som ber et annet institutt om innpassingshjelp, må spørre konkret hva de trenger hjelp til, med tanke på kravene og læringsutbytte i studieprogrammet emnene skal innpasses i. I saksoversendelsen må det spørres om

- en vurdering om forkunnskapskrav eller anbefalte forkunnskaper for videregående obligatoriske emner i graden er dekket
- en vurdering om et eksternt emne gir overlapp/studiepoengreduksjon mot obligatoriske emner

DEL 2

Eksemplene som vi gir i denne delen skal belyse noen av problemstillingene som opptrer ved innpassing av «fagfremmede» emner, og hvorfor det ikke nødvendigvis er enkelt for et institutt å vurdere om et eksternt emne kan erstatte et obligatorisk emne i en bachelorgrad fra et annet institutt.

1. eksempel:

I MNs reglement står det: «For å oppnå en bachelorgrad ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet er det - i tillegg til de generelle kravene til en bachelorgrad - krav om minst ett innføringsemne i matematikk i graden, nærmere bestemt i studieplanen».

Derfor inngår MAT101 eller 111 i alle studieløp. Men det er svært mange eksterne emner som kan oppfylle kravet reglementet stiller (innføringsemne i matematikk) uten å ha helt tilsvarende innhold som MAT101 eller 111. I reglementet er det heller ikke nevnt noen spesifikke emner fra UiB som skal dekke kravet. Derfor er det heller spørsmålet om det er tilstrekkelig med et hvilket som helst innføringsemne i matematikk i graden eller om det er viktig med spesielle deler av MAT101/MAT111 som må være dekket for å dekke forkunnskapskrav til videregående emner.

2. eksempel: Kan et eksternt emne i programmering erstatte INF100 i BAMN-MATEK?

Hvorfor er dette emnet valgt som obligatorisk i bachelorgraden i matematikk for industri og teknologi? Hvilken funksjon har det for å oppnå læringsutbyttet i graden? Er det primært fordi studentene trenger en generell grunnleggende innføring i programmering? Er det fordi de trenger kunnskaper og ferdigheter knyttet til et helt konkret programmeringsspråk? Er det andre grunner?

Uten denne informasjonen kan ikke Institutt for informatikk vurdere, om et eksternt emne kan erstatte INF100 i BAMN-MATEK. Hvis det primært handler om at studentene på bachelorprogrammet skal ha grunnleggende innføring i programmering, vil det være mange eksterne emner som vil kunne oppfylle dette kravet, selv om de ikke er helt like INF100 eller ikke har et omfang av 10 studiepoeng eller ikke

bruker det samme programmeringsspråket. Dersom det er et konkret programmeringsspråk som er det viktigste for å oppnå læringsutbyttet, vil det være det man må se etter når man vurderer innpassing, ikke om andre deler av INF100 er dekket av det eksterne emnet.

3. eksempel: Kan et eksternt innføringsemne i fysikk erstatte PHYS101 i BAMN-BIO?

Hvorfor er PHYS101 obligatorisk i bachelorprogrammet i biologi? Hvis det primært handler om at studentene på bachelorprogrammet skal ha noe kunnskaper i mekanikk, vil det være mange eksterne emner som vil kunne oppfylle dette kravet, selv om de ikke er helt lik PHYS101 eller er 10 sp.

4. eksempel: Kan et eksternt emne innføringsemne i statistikk erstatte STAT110 i BAMN-HTEK?

Hvorfor er STAT110 obligatorisk i sivilingeniør-programmet i havteknologi? Hvis det primært handler om at studentene på bachelorprogrammet skal ha en grunnleggende innføring i statistikk og sannsynlighetsregning og ikke skal ta mer statistikk senere i programmet, vil det være mange eksterne emner som vil kunne oppfylle dette kravet, selv om de ikke er helt lik STAT110 eller er 10 sp.

5. eksempel: Mulig feilvurdering ved delvis overlapp av emner

Når et programstyre bestemmer hvilke emner som skal legges inn i et studieprogram må de vurdere om det er eksisterende emner som kan brukes til å dekke det de ønsker eller om det må opprettes nye emner. Dette handler også om økonomi. Det kan tenkes at man legger inn et allerede eksisterende emne ikke fordi det helt fullstendig dekker det man ønsker av innhold, men fordi det dekker det i tilstrekkelig grad (dekker det vesentlige) og det ikke er økonomi til å opprette et spesialtilpasset emne. Det kan derfor tenkes situasjoner der et eksternt emne i større grad vil kunne dekke det programstyret egentlig var ute etter, enn det UiB-emnet man har valgt å legge i studieløpet.

Tenkt eksempel: I et program der matematikk primært har en verktøysfunksjon, er det kanskje behov for at studentene bør kunne litt lineær algebra og helst litt differensialligninger, men de har egentlig ikke bruk for alt det andre som inngår i MAT121 og MAT131. Siden det ikke er plass til så mange matematikkemner i graden og det ikke er økonomi til å opprette et eget spesialtilpasset emne, velger programstyret MAT121 som krav og dropper MAT131, da lineær algebra er viktigst å få dekket.

En student som tidligere har vært innom en ingeniørutdanning har tatt et 10 sp emne derfra som inneholder 5 sp lineær algebra og 5 sp differensialligninger. Han har dermed akkurat det programstyret egentlig var på jakt etter.

Matematisk institutt blir nå av studieadministrasjonen bedt om å sammenligne ingeniøremnet med MAT121 som er obligatorisk i graden. Matematisk institutt melder tilbake at det er 5 sp overlapp mellom ingeniøremnet og MAT121. Konklusjonen blir at studenten likevel må ta MAT121, men bare får godkjent 5 sp i tillegg til 5 godkjente sp fra ingeniøremnet. Denne konklusjonen er urimelig og studenten hadde hatt bedre læringsutbytte og progresjon ved å få godkjent hele ingeniøremnet og fritak for MAT121.